

Zbigniew Janczewski

"Delitos contra la Eucaristía tipificados en las Normae de gravioribus delictis de 2010", Dariusz Rogowski, Pamplona 2011 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawn historyczny 56/1, 185-188

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Dariusz Rogowski, *Delitos contra la Eucaristía tipificados en las Normae de gravioribus delictis de 2010*, Pamplona 2011, ss. 391.

W *Katechizmie Kościoła Katolickiego* papieża Jana Pawła II, czytamy że, Eucharystia jest źródłem i szczytem chrześcijańskiego życia, oznaczając i urzeczywistniając komuniję z Bogiem i jedność Ludu Bożego. To najczciodszy sakrament, ponieważ jest w nim obecny osobowy Bóg – Jezus Chrystus, chociaż ukryty pod postaciami chleba i wina. Stąd też wielka troska Kościoła o należyte i godne jego sprawowanie. Poważne nadużycia skierowane przeciwko Eucharystii są karane, nad ochroną godności sakramentu stoi kościelne prawo karne, przewidując sankcje za takie przestępstwa.

Problem przestępstw przeciwko eucharystii, ze szczególnym uwzględnieniem najnowszych norm dotyczących tej kwestii, wydanych w 2010 r. został podjęty przez ks. Dariusza Rogowskiego w jego publikacji zatytułowanej *Delitos contra la Eucaristía tipificados en las Normae de gravioribus delictis de 2010*. Temat ten nie został dotychczas szerzej opracowany, nie tylko w kanonistyce polskiej, ale i światowej. Istnieją jedynie nieliczne artykuły, które w sposób bardzo ogólny komentują Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* z 2001 roku. Przedmiotem rozprawy są wyłącznie przestępstwa przeciwko Eucharystii, regulowane w *Normae de gravioribus delictis*. Normy te zostały zatwierdzone przez Benedykta XVI w dniu 21 maja 2010 roku i opublikowane 15 lipca tegoż roku.

Na konstrukcję książki składają się spis treści, wykaz skrótów, pięć rozdziałów, wykaz źródeł i literatury, oraz 4 apendyksy. Struktura zachowana w studium nad poszczególnymi przestępstwami jest następująca:

- 1) Regulacja prawna przestępstwa w świetle historii aż do promulgacji KPK z 1917 roku.
- 2) Szczegółowe studium przestępstwa i jego elementów w KPK z 1917 roku.
- 3) Regulacja przestępstwa i jego istotnych elementów w KPK z 1983 roku z uwzględnieniem prac Papieskiej Komisji do Rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego opublikowanych w „*Communicationes*”.
- 4) Regulacja przestępstwa w Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich, z uwzględnieniem prac Komisji Kodyfikacyjnej opublikowanych w „*Nuntia*”.
- 5) Na końcu każdego z rozdziałów poświęconym poszczególnym przestępstwom, został zamieszczony punkt, w którym przedstawiono referencje

normatywne, ukazujące rezerwację prawną przestępstw przeciwko Eucharystii na przestrzeni historii oraz w aktualnym prawodawstwie na rzecz Kongregacji Nauki Wiary.

Autor w swojej publikacji stosuje metodę syntetyczną i egzegetyczną, przedstawiając najpierw regulacje prawne opracowywanych przestępstw w historii, w *Kodeksie prawa kanonicznego* z 1917 roku, kodeksie z 1983 roku i w dokumentach uzupełniających. Odnosi się również do *Kodeksu kanonów Kościołów wschodnich*.

Źródła zastosowane w książce, to przede wszystkim dokumenty Stolicy Apostolskiej, deklaracje papieskie, podręczniki prawa kanonicznego oraz komentarze zawarte w publikacjach autorów z różnych epok. Bibliografia rozprawy została podzielona na źródła (ponad 100 pozycji) i publikacje (około 300 pozycji). Autor w swojej publikacji nie ograniczył się wyłącznie do literatury hiszpańskiej, wykorzystał również literaturę włoską, angielską, francuską, niemiecką i polską.

Zamieszczone na końcu publikacji 4 apendyksy, zawierające podstawowe źródła w niej wykorzystywane, mają pomóc w lepszym zrozumieniu treści rozprawy. Każdy rozdział książki poprzedzony został krótkim wprowadzeniem, zaś ostatni punkt w rozdziałach od drugiego do piątego zatytułowany: „Zarezerwowanie kompetencji dla Kongregacji Nauki Wiary” stanowi swiste i zarazem syntetyczne podsumowanie rozdziału.

Jako że przestępstwa przeciwko Eucharystii zarezerwowane zostały w sposób wyraźny Kongregacji Nauki Wiary, pierwszy rozdział publikacji (s. 23-87) autor poświęcił studium nad ewolucją historyczną kompetencji karnej tejże dykasterii. Rozpoczął od momentu powołania jej do życia, przeanalizował istotne reformy przeprowadzone przez papieży (Sykstusa V, Piusa X, Pawła VI i Jana Pawła II) dochodząc do dokumentów aktualnie obowiązujących. Poczynił też odniesienia do przeciwstawności jakie wprowadzają „nowe” Normy z 2010 roku w relacji do kompetencji Kongregacji Nauki Wiary. Autor wykazał istotę i zadania jakie spełniała Kongregacja Nauki Wiary, przedstawił przestępstwa jej zarezerwowane i istotę kompetencji o charakterze karnym posiadanych przez tą dykasterię. Warto podkreślić, że w swojej historii Kongregacja nie tylko działała jako organ administracyjny ale również postępowała jako trybunał karny. Od początku istnienia kompetencje interesującej nas kongregacji nie ograniczały się wyłącznie do ścigania przestępstw przeciwko wierze, ale również przeciwko sakramentom (Eucharystii) i moralności. Przestępstwa te zawsze były rozumiane jako przestępstwa ciężkie.

W rozdziałach od drugiego do piątego autor dokonuje szczegółowego studium nad poszczególnymi przestępstwami przeciwko Eucharystii regulowanymi w *Normae de gravioribus delictis* z 2010 roku. Drugi rozdział rozprawy został poświęcony omówieniu przestępstwa profanacji postaci konsekrowanych. W rozdziale tym przeanalizowano źródła historyczne omawianego przestępstwa (konstytucje apostolskie z różnych wieków), regulację prawną z nim związaną i jego istotne elementy w ujęciu poszczególnych kodeksów - z 1917, 1983 r. i *Kodeksu kanonów Kościołów wschodnich*. Zostały tu omówione m.in. następujące zagadnienia: materia profanacji, rodzaje przestępstwa profanacji, podmiot profanacji i przewidziane sankcje karne.

W materii trzeciego rozdziału autor umieścił przestępstwo usiłowania sprawowania Eucharystii i jej symulacji. Podobnie jak poprzedni rozdział, rozpoczyna od analizy źródeł historycznych tzn. od Konstytucji apostolskich i deklaracji papieskich. Następnie ukazuje regulacje tych przestępstw w KPK z 1917 roku w następującej kolejności:

- a) cechy charakterystyczne, które kształtują przestępstwo według kan. 2322, 1°,
- b) podmiot przestępstwa,
- c) pojęcie „symulacji” w celebracji eucharystycznej,
- d) sankcja karna.

W dalszej kolejności autor przedstawia regulacje omawianych przestępstw w KPK z 1983 roku. Podejmowane zagadnienia to:

- a) proces formowania się kan. 1378 § 2, 1°,
- b) przedmiot przestępstwa,
- c) podmiot celebracji eucharystycznej,
- d) różnica pomiędzy „usiłowaniem” a „symulacją”,
- e) sankcja karna.

Nie zabrakło w tym rozdziale również regulacji przestępstwa symulacji celebracji eucharystycznej zawartej w *Kodeksie kanonów Kościołów wschodnich*.

Czwarty rozdział zatytułowany *Communicatio in sacris* zakazana w materii koncelebracji eucharystycznej, został poświęcony zakazowi koncelebrowania Eucharystii z szafarzami wspólnot kościelnych, które nie mają sukcesji apostolskiej ani nie uznają godności sakramentalnej święceń kapłańskich. Jako że przestępstwo wyszczególnione w „nowych” Normach z 2010 roku jest ściśle powiązane z zagadnieniem *communicatio in sacris*, wydawało się niedozownym przestudiowanie tego zagadnienie w świetle historii, dla lepszego

zrozumienia istoty omawianego przestępstwa. Po analizie historyczno-prawnej, ukazano problem *communicatio in sacris* w świetle regulacji *Kodeksu prawa kanonicznego* z 1917 r. Nie zabrakło również dokumentów Soboru Watykańskiego II wypowiadających się w interesującej nas kwestii (np. dekret *Unitatis Redintegratio*, dekret *Orientalium Ecclesiarum*, Dyrektorium ekumeniczne, etc.). W dalszej kolejności autor recenzowanej pozycji ukazuje zagadnienia *communicatio in sacris* według kodeksu z 1983 roku. Podjęte tutaj kwestie to:

- a) pojęcie soborowe i kanoniczne „*communicatio in sacris*” i „interkomunii”,
- b) podmioty pełnej komunii w Kościele katolickim,
- c) różne formy „*vetita communicatio in sacris*”.

Kolejny punkt stanowi istotę tego rozdziału i dotyczy zakazu koncelebry Mszy św. oraz sankcji karnej grożącej w przypadku koncelebry z kapłanami lub szafarzami Kościołów lub wspólnot kościelnych, które nie posiadają pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim.

Ostatni, piąty rozdział recenzowanej książki zawiera studium poświęcone nowemu przestępstwu zarezerwowanemu Kongregacji Nauki Wiary, tj. konsekracji w celu świętokradczym jednej materii lub obydwu, w celebracji eucharystycznej lub poza nią. W historii prawa kanonicznego nie znajdujemy żadnych norm, które regulowałyby omawiane przestępstwo. Zarówno kodeks z 1917 roku jak z 1983 roku zawierały tylko zakaz tego typu działań, nie posiadając jakiegokolwiek normy równorzędnej. Również w *Kodeksie kanonów Kościołów wschodnich* nie istnieje żadne odniesienie do wspomnianej kwestii. W poszczególnych punktach piątego rozdziału zostały przeanalizowane następujące zagadnienia: regulacja przestępstwa zawarta w KPK z 1917 roku, tzn. norma kan. 817 i jej rozumienie; podmiot; materia i forma Eucharystii i sankcja karna, regulacja zawarta w KPK z 1983 roku (kan. 927 oraz w Normach z 2010 roku, przekształcających kan. 927 w nowy rodzaj przestępstwa.

Podsumowując recenzowaną publikację należy stwierdzić, że jest ona dziełem dojrzałym i oryginalnym. Autor wykazuje się wielkim zacięciem badawczym i dociekliwością. Dobrze interpretuje wykorzystane źródła prawa. Właściwie czerpie również z literatury kanonistycznej i teologicznej. Struktura książki jest logiczna i merytorycznie uzasadniona. Jej lektura zapewne przyczyni się do głębszego poznania poruszanego problemu oraz skuteczniejszej ochrony sakramentu Eucharystii przed różnego rodzaju nadużyciami i przestępstwami.

ks. Zbigniew Janczewski